పార్లమెంటరీ కమిటీలు

పార్లమెంటరీ కమిటీలు

భారతదేశ ప్రజాస్వామ్య పాలనలో పార్లమెంటరీ కమిటీలు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. ఈ కమిటీలు శాసన మరియు కార్యనిర్వాహక శాఖల మధ్య వారధిగా పనిచేస్తాయి, ప్రభుత్వ చర్యలపై పారదర్శకత, జవాబుదారీతనం మరియు సమర్థవంతమైన పర్యవేక్షణను నిర్ధారిస్తాయి. వారి విభిన్న ఆదేశాలు మరియు విధులతో, పార్లమెంటరీ కమిటీలు విధాన రూపకల్పన ప్రక్రియకు గణనీయంగా దోహదపడతాయి మరియు భారత ప్రజాస్వామ్య చట్రంలో సున్నితమైన అధికార సమతుల్యతను కొనసాగించడంలో సహాయపడతాయి. ఈ కథనంలో పార్లమెంటరీ కమిటీలు గురించి చర్చించాము.

పార్లమెంటరీ కమిటీలు గురించి

- పార్లమెంటరీ కమిటీ అనేది హౌస్ ద్వారా నియమించబడిన లేదా ఎన్నుకోబడిన లేదా స్పీకర్/చైర్మన్ చేత నామినేట్ చేయబడిన MPల ప్యానెల్.
- కమిటీ స్పీకర్/చైర్మన్ ఆధ్వర్యంలో పని చేస్తుంది మరియు అది తన నివేదికను సభకు లేదా స్పీకర్/చైర్మన్‌కు అందజేస్తుంది.
- ఆర్టికల్ 105 ఎంపీల అధికారాలకు సంబంధించినది.
- ఆర్టికల్ 118 దాని విధానాన్ని మరియు వ్యాపార ప్రవర్తనను నియంత్రించడానికి నిబంధనలను రూపొందించడానికి పార్లమెంటుకు అధికారం ఇస్తుంది.

పార్లమెంటరీ కమిటీల రకాలు

- రెండు రకాల పార్లమెంటరీ కమిటీలు ఉన్నాయి: స్టాండింగ్ లేదా శాశ్వత కమిటీలు మరియు తాత్కాలిక కమిటీలు.
- స్టాండింగ్ కమిటీలు నిర్ణీత కాలానికి ఏర్పాటు చేయబడి నిరంతరం పని చేస్తాయి. తాత్కాలిక కమిటీలు నిర్దిష్ట ప్రయోజనం కోసం సృష్టించబడతాయి మరియు అవి తమ పనిని పూర్తి చేసిన తర్వాత రద్దు చేయబడతాయి.
- స్టాండింగ్ కమిటీలలో 6 కేటగిరీలు ఉన్నాయి: ఆర్థిక కమిటీలు, డిపార్ట్‌మెంటల్ స్టాండింగ్ కమిటీలు, విచారణకు కమిటీలు, పరిశీలన మరియు నియంత్రించడానికి కమిటీలు, సభ యొక్క రోజువారీ వ్యాపారానికి సంబంధించిన కమిటీలు మరియు హౌస్ కీపింగ్ లేదా సర్వీస్ కమిటీలు.
- తాత్కాలిక కమిటీలలో 2 వర్గాలు ఉన్నాయి: విచారణ కమిటీలు మరియు సలహా కమిటీలు.

ఆర్థిక కమిటీ

ఆర్థిక కమిటీలు మూడు వర్గాలు గుర్తించబడ్డాయి

- పబ్లిక్ అకౌంట్స్ కమిటీ పరిపాలనతో పాటు కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ నుండి వార్షిక నివేదికలను పరిశీలిస్తుంది, వీటిని రాష్ట్రపతి శాసనసభకు పంపుతారు. ఇది 1921లో ఉనికిలోకి వచ్చింది. రాజ్యసభ నుండి 7 మంది మరియు లోక్‌సభ నుండి 15 మందితో సహా మొత్తం 22 మంది సభ్యులు ఉన్నారు.
- అంచనాల కమిటీ బడ్జెట్‌కు వ్యతిరేకంగా ప్రభుత్వం అంచనా వేసిన వ్యయ అంచనాలను అంచనా వేస్తుంది మరియు ఖర్చు "ఆర్థిక వ్యవస్థలు" సిఫార్సులను చేస్తుంది. 30 మంది ఎంపీలకు లోక్‌సభ ఒక్కటే ఆధారం.
- పబ్లిక్ అండర్‌టేకింగ్‌ల యొక్క ఆర్థిక నివేదికలు మరియు స్టేట్‌మెంట్‌లను పబ్లిక్ అండర్‌టేకింగ్‌ల కమిటీ మూల్యాంకనం చేస్తుంది. రాజ్యసభ నుండి 7 మంది మరియు లోక్‌సభ నుండి 15 మందితో సహా 22 మంది సభ్యులు ఉన్నారు.

డిపార్ట్‌మెంటల్ స్టాండింగ్ కమిటీలు

మొత్తం 24 డిపార్ట్‌మెంటల్ స్టాండింగ్ కమిటీలు ఉన్నాయి:- 8 రాజ్యసభ మరియు 16 లోక్‌సభ పరిధిలో ఉన్నాయి.

విధులు

- వారు సంబంధిత మంత్రిత్వ శాఖల నుండి మంజూరు అభ్యర్థనలపై పని చేస్తారు. వారు ఎలాంటి కట్-మోషన్‌కు ప్రాతినిధ్యం వహించరు.
- వారు మంత్రిత్వ శాఖకు సంబంధించిన బిల్లులను పరిశీలిస్తారు.
  వారు మంత్రిత్వ శాఖల వార్షిక నివేదికలపై పని చేస్తారు.
- ఉభయ సభలకు మంత్రిత్వ శాఖలు ఇచ్చే పాలసీ పత్రాలను కూడా వారు పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు.

విచారణ కమిటీ

- చట్టాల కోసం ఏవైనా పిటిషన్లు లేదా విస్తృత ప్రజా ప్రయోజనాలకు సంబంధించిన ఏవైనా పిటిషన్లను పిటిషన్లపై కమిటీ పరిశీలిస్తుంది. లోక్‌సభ కమిటీలో 15 మంది సభ్యులు ఉండగా, రాజ్యసభ కమిటీలో 10 మంది మాత్రమే ఉన్నారు.
- **ప్రత్యేకాధికారాల కమిటీ:** ఈ కమిటీ హౌస్ మెంబర్ ప్రవర్తనా నియమావళి ఉల్లంఘనలను పరిశోధిస్తుంది మరియు తగిన చర్యను సిఫార్సు చేస్తుంది. ఇది దాని గురించి న్యాయపరమైన అనుభూతిని కలిగి ఉంది. ఇందులో 15 మంది లోక్‌సభ సభ్యులు, 10 మంది రాజ్యసభ సభ్యులు ఉన్నారు.
- **ఎథిక్స్ కమిటీ:** ఇంటి సభ్యులు తప్పు చేసినా లేదా విచక్షణారహితంగా వ్యవహరించినా ఈ కమిటీ విచారణ జరిపి తగిన చర్యలు తీసుకుంటుంది. ఇది 1997లో రాజ్యసభలో మరియు 2000లో లోక్‌సభలో ఏర్పడింది.

పరిశీలన మరియు నియంత్రణ కమిటీ

ఈ క్రింద జాబితా చేయబడిన ఆరు రకాల కమిటీలు ఉన్నాయి:

- ప్రభుత్వ హామీపై కమిటీ - లోక్‌సభలో ఒక మంత్రి వాగ్దానం చేసినప్పుడు, హామీ ఇచ్చినప్పుడు లేదా బాధ్యతలు స్వీకరించినప్పుడు, ఈ కమిటీ ఆ వాగ్దానాలు, హామీలు మరియు అండర్‌టేకింగ్‌లు ఏ మేరకు అమలు చేయబడిందో పరిశీలిస్తుంది. ఇందులో 15 మంది లోక్‌సభ సభ్యులు, 10 మంది రాజ్యసభ సభ్యులు ఉన్నారు.
- సబార్డినేట్ లెజిస్లేషన్‌పై కమిటీ - పార్లమెంటు ద్వారా నియమించబడిన లేదా రాజ్యాంగం నిబంధనలు, నియమాలు, ఉప-నిబంధనలు మరియు ఉప-చట్టాలను రూపొందించడానికి కార్యనిర్వాహక శాఖ తన హక్కులను సరిగ్గా ఉపయోగిస్తుందో లేదో ఇది పరిశీలిస్తుంది. కమిటీలో 15 మంది సభ్యులు ఉంటారు. ఇది 1953లో స్థాపించబడింది.
- పేపర్స్ లైడ్ ఆన్ టేబుల్ కమిటీ - మంత్రులు ఏదైనా పేపర్‌ను టేబుల్‌పై ఉంచినప్పుడు, ఈ కమిటీ విశ్వసనీయత కోసం మరియు అది రాజ్యాంగ నిబంధనలకు లోబడి ఉందో లేదో తనిఖీ చేస్తుంది. ఇందులో 15 మంది లోక్‌సభ సభ్యులు, 10 మంది రాజ్యసభ సభ్యులు ఉన్నారు.
- ఎస్సీ, ఎస్టీల సంక్షేమ కమిటీ - ఇందులో 30 మంది సభ్యులున్నారు. లోక్‌సభలో 20 మంది సభ్యులు ఉండగా, రాజ్యసభలో 10 మంది సభ్యులు ఉన్నారు. ఈ కమిటీ ఎస్సీల జాతీయ కమిషన్ మరియు ఎస్టీల జాతీయ కమిషన్ నివేదికలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది.
- మహిళా సాధికారతపై కమిటీ - ఈ కమిటీ అన్ని రంగాల్లో మహిళలకు హోదా, గౌరవం మరియు సమానత్వం కోసం జాతీయ మహిళా కమిషన్ నివేదికను పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది.
- లాభార్జన కార్యాలయంపై జాయింట్ కమిటీ - ఇది సమాఖ్య, రాష్ట్ర మరియు కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల ప్రభుత్వాలచే నియమించబడిన కమిటీలు మరియు ఇతర సంస్థల కూర్పు మరియు స్వభావాన్ని పరిశీలిస్తుంది. ఇది 15 మంది సభ్యులను కలిగి ఉంటుంది (లోక్‌సభ నుండి 10 మంది, రాజ్యసభ నుండి 5)

రోజువారీ వ్యవహారాలకు సంబంధించిన కమిటీలు

- వ్యాపార సలహా కమిటీ: సభకు సంబంధించిన ఎజెండా మరియు టైమ్‌టేబుల్‌ను సెట్ చేయడానికి కమిటీ బాధ్యత వహిస్తుంది. 15 మంది సభ్యులతో కూడిన లోక్‌సభ కమిటీకి స్పీకర్ చైర్మన్‌గా వ్యవహరిస్తారు. రాజ్యసభ ఎక్స్ అఫీషియో చైర్మన్‌గా పనిచేస్తున్న చైర్మన్‌తో పాటు మరో 11 మంది సభ్యులు ఉన్నారు.
- ప్రైవేట్ సభ్యుల బిల్లులు మరియు తీర్మానాలపై కమిటీ: కమిటీ చట్టాలను వర్గీకరిస్తుంది, అలాగే ప్రైవేట్ మెంబర్ బిల్లులు మరియు తీర్మానాలపై చర్చకు సమయాన్ని కేటాయిస్తుంది. మొత్తం 15 మంది సభ్యులతో కూడిన ఈ లోక్‌సభ ప్రత్యేక కమిటీకి డిప్యూటీ స్పీకర్ చైర్మన్‌గా వ్యవహరిస్తారు. రాజ్యసభలో అలాంటి కమిటీ లేదు.
- రూల్స్ కమిటీ: ఈ గుంపు ఇంటి నిబంధనలకు మార్పుల కోసం సిఫార్సులను అందిస్తుంది. మొత్తం 15 మంది సభ్యులతో కూడిన లోక్ సభకు ఎక్స్ అఫిషియో చైర్మన్ స్పీకర్. సభ్యుల గైర్హాజరీపై కమిటీ హౌస్‌ల సభ్యులు సమర్పించిన అన్ని సెలవు

అభ్యర్థనలను మూల్యాంకనం చేస్తుంది మరియు 16 మంది సభ్యులను కలిగి ఉంటుంది, చైర్మన్ కమిటీ ఎక్స్ అఫిషియో చైర్మన్‌గా వ్యవహరిస్తారు. ఈ లోక్‌సభ ప్రత్యేక కమిటీలో 15 మంది సభ్యులు ఉన్నారు. రాజ్యసభలో అలాంటి కమిటీ లేదు.

హౌస్ కీపింగ్ కమిటీ

ఇతర లెజిస్లేటివ్ కమిటీల పరిధిలోకి రాని సమస్యలను సాధారణ ప్రయోజనాల కమిటీ నిర్వహిస్తుంది. ఇళ్లలోని నివాసితులు ఆహారం, నివాసం మరియు ఆరోగ్య సంరక్షణతో సహా సేవలకు ప్రాప్యత కలిగి ఉండేలా చూసుకోవడం హౌస్ కమిటీ బాధ్యత. లోక్‌సభలో పన్నెండు మంది సభ్యులున్నారు.

పార్లమెంటు లైబ్రరీకి సంబంధించిన అన్ని విషయాలను లైబ్రరీ కమిటీ చూస్తుంది. లైబ్రరీ వనరులను ఉపయోగించడంలో సభ్యులకు సహాయం చేస్తుంది. ఇది రాజ్యసభ నుండి ముగ్గురు మరియు లోక్‌సభ నుండి ఆరుగురు సహా తొమ్మిది మంది సభ్యులను కలిగి ఉంది. 1954 జీతం భత్యం మరియు సభ్యుల పెన్షన్ చట్టం, సభ్యుల జీతాలు మరియు అలవెన్సులపై జాయింట్ కమిటీలను ఏర్పాటు చేసింది. రాజ్యసభ నుండి 5 మరియు లోక్‌సభ నుండి 10 మందితో సహా 15 మంది సభ్యులు ఉన్నారు.

తాత్కాలిక కమిటీలు

ఈ కమిటీలను రెండు వర్గాలుగా విభజించవచ్చు, అవి తాత్కాలిక స్వభావం కలిగి ఉంటాయి.

- **విచారణ కమిటీలు:** ఇవి అప్పుడప్పుడు స్పీకర్ లేదా చైర్మన్ ద్వారా ఒక నిర్దిష్ట అంశంపై నివేదిక గురించి విచారించడానికి లేదా రెండు ఛాంబర్‌లు ఒక చలనంపై ఓటింగ్ చేయడం ద్వారా ఏర్పాటు చేయబడతాయి.
- **సలహా కమిటీలు:** నిర్దిష్ట బిల్లులను సమీక్షించడానికి మరియు నివేదించడానికి నియమించబడిన ఈ కమిటీలు బిల్లులపై ఎంపిక చేసిన లేదా ఉమ్మడి కమిటీలు. వారు నిర్దిష్ట బిల్లులపై వివరాలను అందిస్తారు.